



Preliminarni hrvatski rezultati prvoga Europskog istraživanja jezičnih kompetencija



Zagreb, lipanj 2012.

Osobna iskaznica

Nacionalnoga centra za vanjsko vrednovanje obrazovanja

Puni naziv: *Nacionalni centar za vanjsko vrednovanje obrazovanja*

Skraćeni naziv: Centar ili NCVVO

OIB 94833993984

Adresa: Petračićeva 4, 10000 Zagreb

Pravno ustrojbeni oblik: Javna ustanova

Osnivač: Republika Hrvatska

Odgovorna osoba: ravnatelj Goran Sirovatka, dipl. ing.

Telefon: 01/4501 800

Telefaks: 01/4501 801

E-pošta: ravnatelj@ncvvo.hr

Mrežne stranice: www.ncvvo.hr

Matični broj poslovnog subjekta: 1943430

Šifra djelatnosti: 75120

Ustanova je osnovana *Zakonom o Nacionalnom centru za vanjsko vrednovanje obrazovanja* (Narodne novine, br. 151/2004.), upisana 4. ožujka 2005. u Trgovačkom sudu u Zagrebu.

Izrazi koji se u ovom Izvješću rabe za osobe u muškom rodu neutralni su i odnose se na muške i na ženske osobe.

Autorica izvješća, nacionalna koordinatorica istraživanja:

dr. sc. Jasminka Buljan Culej

Statistička obrada:

mr. sc. Nataša Tepić

Kratice

Centar	Nacionalni centar za vanjsko vrednovanje obrazovanja
CLIL	Integrirano učenje sadržaja i jezika (<i>Content and Language Integrated Learning</i>)
ESLC	Europsko istraživanje jezičnih kompetencija (<i>European Survey on Language Competencies</i>)
EU	Europska unija
HNOS	Hrvatski nacionalni obrazovni standard
ISCED	Međunarodna standardna klasifikacija obrazovanja (<i>International Standard Classification of Education</i>)
PP	Nastavni plan i program za osnovnu školu
PISA	Program za međunarodnu procjenu učenika (<i>Programme for International Student Assessment</i>)
PPS	vjerojatnost proporcionalna veličini skupine (<i>Probability Proportional to Size</i>)
RH	Republika Hrvatska
TIMSS	Međunarodno istraživanje trendova u znanju matematike i prirodoslovlja (<i>Trends in International Mathematics and Science Study</i>)
ZEROJ	Zajednički europski referentni okvir za jezike

Zahvale

Zahvaljujemo Europskoj komisiji što je Republici Hrvatskoj, premda još nije punopravna članica, pružila priliku sudjelovati u ovom istraživanju, **prvom** takve vrste, da se utvrdi poznavanje stranih jezika. Također, zahvaljujemo Europskoj komisiji na potpori i osmišljavanju istraživanja čiji su rezultati važni ne samo na europskoj nego i na državnoj razini, za daljnji razvoj poučavanja stranih jezika u Republici Hrvatskoj.

Zahvaljujemo Vladi Republike Hrvatske i Ministarstvu znanosti, obrazovanja i sporta na prepoznatoj prilici da sudjelujemo u ovom pothvatu vrjednovanja jezične osposobljenosti europskih učenika i na potpori prilikom financiranja provedbe istraživanja.

Svim ravnateljima, učiteljima i školskim koordinatorima zahvaljujemo na izvrsno organiziranom i provedenom glavnom ispitivanju ESLC projekata.

Učenicima osmih razreda koji su sudjelovali u istraživanju čestitamo na sudjelovanju i odgovornom pristupu.

Sadržaj

1. Ustroj osnovnoškolskoga obrazovanja u Hrvatskoj	6
2. Nastava stranih jezika u osnovnim školama	6
3. Svrha Europskoga istraživanja jezičnih kompetencija	7
4. Nacrt istraživanja i odabir uzorka	7
5. Udjel hrvatskih učenika koji uče strane jezike	9
6. Provedba glavnoga ispitivanja u školskoj godini 2010./11.	10
7. Prikaz rezultata	10
7.1. Usporedba rezultata za engleski, prvi ispitivani jezik, i njemački, drugi ispitivani jezik	11
7.2. Odnos broja godina učenja stranog jezika i postignuta razina prema ZEROJ-u	13
7.2.1. Rezultati prvoga ispitivanog jezika	13
7.2.2. Rezultati drugoga ispitivanog jezika	15
8. Sažetak rezultata hrvatskih učenika u <i>Završnom izvješću prvog europskog istraživanja jezičnih kompetencija</i>	18
9. Metodološki opis statističkih izračuna	19
10. Umjesto zaključka	19
11. Popis literature	20

1. Ustroj osnovnoškolskog obrazovanja u RH

Osnovna škola u Republici Hrvatskoj predstavlja obveznu razinu odgoja i obrazovanja. Ona osigurava da polaznik stekne široki opći odgoj i obrazovanje. Osmogodišnje osnovno obrazovanje u Hrvatskoj je obvezno i besplatno za svu djecu od šeste do petnaeste godine života. Preduvjet za upis djece u osnovnu školu u rujnu, navršenih je šest godina života do ožujka iste godine. Osnovno obrazovanje sastoji se od tri dijela:

1. obvezno osnovno obrazovanje koje se provodi u redovnim osnovnim školama i posebnim ustanovama za djecu s teškoćama u razvoju,
2. umjetničko obrazovanje koje se provodi u osnovnim glazbenim i plesnim školama, te
3. osnovno obrazovanje odraslih koje se provodi u redovnim školama i posebnim ustanovama.

Osnovno glazbeno obrazovanje također se provodi u određenim redovnim osnovnim školama kao zasebni obrazovni program. Osnovna škola završava razinom ISCED 2 tj. nakon završenoga osmog razreda, dok je razina ISCED 1 definirana završetkom četvrtog razreda.

Poučavanje stranih jezika započinje u prvom razredu i zakonski je regulirano od 1. kolovoza 2003. godine. Učenici su obvezni učiti jedan strani jezik od prvoga razreda, dok u četvrtom razredu učenici imaju priliku izabrati drugi strani jezik kao izborni. Početkom razine ISCED 2 učenici manjega broja osnovnih škola imaju dodatnu mogućnost učenja klasičnih jezika od 5. do 8. razreda latinski, a od 7. do 8. razreda grčki jezik. Međutim, u manjem broju škola učenici imaju mogućnost učenja stranog jezika kao izbornog predmeta čak i od prvog razreda, što ovisi o mogućnostima škole.

2. Nastava stranih jezika u osnovnim školama RH

Broj tjednih školskih sati prvoga stranog jezika na razini ISCED 1 iznosi dva sata i najmanje 70 sati godišnje. Na razini ISCED 2 tjedno poučavanje prvoga stranog jezika iznosi tri sata tjedno, što je najmanje 105 sati godišnje. Drugi strani jezik poučava se dva sata tjedno, što godišnje iznosi najmanje 70 sati. U *Završnom izvješću prvog europskog istraživanja jezičnih kompetencija* nastavni sati prikazani su u odnosu na 60 minuta, te su vrijednosti zaokruživane na najbliži cijeli broj. Pri takvom izračunu hrvatske škole tjedno imaju dva sata nastave za prvi strani jezik i dva sata nastave za drugi strani jezik.

Osim što učenici imaju mogućnost birati strani jezik kao izborni, u osnovnim školama RH učenici mogu biti uključeni u dodatnu, odnosnu dopunsku nastavu stranoga jezika.

Nastavnici koji predaju strani jezik u osnovnoj školi, na razinama ISCED 1 i ISCED 2 trebaju imati završen fakultet stranog jezika, tj. imati diplomu na barem razini ISCED 5B, dok je većina nastavnika stranog jezika završila obrazovanje na razini ISCED 5A. Stručno usavršavanje je obveza svih neposrednih sudionika odgojno-obrazovne djelatnosti u školi i nastavi, pa tako i nastavnika stranih jezika.

3. Svrha Europskoga istraživanja jezičnih kompetencija

Svrha istraživanja ESLC je mjerenje učeničkih kompetencija iz stranih jezika u administrativnim jedinicama (zemlje ili govorna područja država) koje su sudjelovale u istraživanju. Jezici koji su ispitani u istraživanju službeni su jezici Europske unije, a u administrativnim jedinicama predstavljaju prvi i drugi najzastupljeniji jezik u poučavanju. Na temelju najnovijih dostupnih podataka *Eurostata*, sljedećih pet jezika odabrano je za istraživanje: engleski, francuski, njemački, talijanski i španjolski jezik. Svaka je administrativna jedinica zatim utvrdila prvi i drugi najzastupljeniji jezik u poučavanju. ESLC je obuhvatio ispitivanje sljedećih triju vještina za svaki od pet odabranih jezika:

- I. čitanje s razumijevanjem,
- II. slušanje s razumijevanjem i
- III. pisanje.

Ispitana populacija za svaki jezik u pojedinoj administrativnoj jedinici sastojala se od učenika na razini ISCED 2 (posljednje godine osnovnog obrazovanja) ili učenika koji su završili prvu godinu razine ISCED 3. Dakle, ukupna ispitana populacija na međunarodnoj razini odgovara ukupnom broju učenika koji pohađaju odgovarajući razred na razini ISCED 2 ili ISCED 3.

Ispitani učenici su:

1. pohađali obrazovne ustanove koje se nalaze unutar pojedinih administrativnih jedinica,
2. učili ispitani jezik najmanje jednu školsku godinu prije ispitivanja.

4. Nacrt istraživanja i odabir uzorka

Tijekom istraživanja ESLC bilo je moguće ispitati dvije različite populacije: populaciju učenika koji završavaju niže srednjoškolsko obrazovanje, ISCED 2 ili populaciju učenika u drugoj godini višeg srednjoškolskog obrazovanja, ISCED 3 (u Republici Hrvatskoj ISCED 2 završava s osmim razredom osnovne škole). Posljedica ispitivanja dviju različitih populacija su razlike u početku učenja stranog jezika te razlike u trajanju učenja stranog jezika. Također, neki učenici u određenim administrativnim jedinicama uče strane jezike kao izborni predmet, a u drugim administrativnim jedinicama učenje stranih jezika obvezno je za sve učenike. Dakle, kako bi se osigurala usporedivost rezultata svih administrativnih jedinica, ESLC je nastojao provesti ispitivanje obaju jezika u posljednjem razredu na razini ISCED 2, te su sve administrativne jedinice dobile smjernice da pokušaju provesti ispitivanje na navedenoj razini. Standardi ESLC-a dopustili su iznimke samo u posebnim slučajevima kada je ispitivanje na razini ISCED 3 umjesto ISCED 2 bilo opravdano; primjerice, kada jezik nije poučavan na razini ISCED 2 ili kada je broj učenika koji su učili jezik na razini ISCED 2 bio nedostatan za donošenje točnih procjena.

Budući da postoje velike razlike u definicijama i primjenama razina ISCED 2 i ISCED 3, konzorcij SurveyLang, kojeg čini osam organizacija stručnjaka u polju vrjednovanja znanja jezika, nacrtala upitnika, uzorkovanja, prijevoda i psihometrije, zaključio

je da univerzalan pristup ispitivanju ne bi polučio željeni rezultat u svim administrativnim jedinicama. Međutim, neki su slučajevi zahtijevali poseban pristup. Dok je prvobitni cilj bio provesti ispitivanje na razini ISCED 2, SurveyLang je planirao uz pomoć nacionalnih koordinatora istraživanja procijeniti školske sustave i postojeće strukture obrazovanja s obzirom na razine ISCED 2 i ISCED 3. Također, bilo je potrebno procijeniti i tipičnu dob ili razred u kojem je uvedeno učenje prvog i drugog stranog jezika unutar pojedine razine. Nakon završetka spomenutih procjena SurveyLang je donio pravila za postupanje s pitanjima koja su bila jedinstvena za svaku administrativnu jedinicu. Europska komisija službeno je dogovorila sve spomenute razine sa svakom administrativnom jedinicom koja je sudjelovala u istraživanju. Ispitivanje prvog jezika provedeno je na razini ISCED 3 u trima od šesnaest administrativnih jedinica, dok je ispitivanje drugog jezika provedeno na spomenutoj razini u pet administrativnih jedinica.

Za potrebe ESLC-a izrađen je nacrt uzorkovanja stratificiranog u dvije etape. U svrhu ispitivanja učenika iz prvog i drugog stranog jezika u svakoj administrativnoj jedinici utvrđena su dva zasebna i neovisna uzorka. Jedan uzorak izrađen je za prvi ispitivani jezik, a drugi uzorak za drugi ispitivani jezik. Dakle, moglo se dogoditi da navedeni uzorci pokriju iste škole te da učenici škole koja je uzorkovana za ispitivanje obaju jezika budu uključeni u uzorak učenika koji će biti ispitani iz obaju jezika. Međutim, nijedan učenik nije uzorkovan za ispitivanje obaju stranih jezika.

Uzorak je osmišljen na način koji zadovoljava sve općenite i tehničke uvjete za ispitivanje ove vrste. Nacrt odgovara međunarodnim znanstvenim standardima koji vrijede za metode uzorkovanja u ovakvim istraživanjima (primjerice, PISA i TIMSS). Uzorkovanje je provedeno u dvije etape. U prvoj etapi škole su uzorkovane na temelju stratificiranog nacрта. Unutar svakog stratuma škole su izabrane pomoću metode PPS („probability proportional to size“; vjerojatnost proporcionalna veličini skupine). U navedenoj metodi mjera veličine bila je funkcija broja učenika koji mogu biti ispitani te uče jezik koji će se ispitati. U drugoj etapi uzorkovane jedinice bili su učenici unutar uzorkovanih škola.

Nakon što su škole izabrane za uzorak, pripremljen je popis učenika koji mogu sudjelovati u istraživanju. Ovisno o tome je li škola uzorkovana za jedan ili oba jezika i o tome uče li učenici dva ispitivana jezika u istom ili različitim razredima unutar uzorkovane škole, u sljedećim koracima bilo je moguće nekoliko scenarija. Cilj je bio uzorkovanje 25 učenika iz svake škole koja je uzorkovana za ispitivanje jednog jezika. Ako su navedene škole uzorkovane za ispitivanje obaju jezika, u njima nije postojala mogućnost preklapanja učenika jer se ta dva jezika poučavaju u različitim razredima. Ponegdje je uzorkovano više ili manje od 25 učenika, ovisno o broju učenika koji su mogli sudjelovati u ispitivanju. Uzorkovanje učenika provedeno je s jednakom vjerojatnošću, odnosno, provedeno je jednostavno nasumično uzorkovanje.

Ako je ukupan broj učenika u školi koji mogu sudjelovati u ispitivanju iznosio manje od 25, svi učenici su izabrani u uzorku učenika iz takvih škola. U školama koje su izabrane za ispitivanje obaju jezika, a u kojima je bilo učenika koji su mogli biti ispitani iz obaju jezika, učenici su stratificirani na temelju mogućnosti pisanja ispita samo iz prvog jezika, samo iz drugog jezika ili iz obaju jezika.

U završnoj etapi uzorci učenika odgovarajuće veličine s jednakom su vjerojatnošću uzeti iz svakog stratuma. Cilj uzorkovanja za određeni jezik bio je odabrati 25 učenika, od kojih neki uče samo taj jezik, a neki oba jezika. Nakon što je izabran uzorak učenika za određeni jezik, svaki je učenik nasumično izabran za ispitivanje dviju od triju ispitivanih vještina.

5. Udjel hrvatskih učenika koji uče strane jezike

Za potrebe istraživanja ESLC-a ispitivanje u RH provodilo se u osnovnim školama na reprezentativnom uzorku učenika osmih razreda, odnosno razini ISCED 2. Reprezentativan uzorak učenika osmih razreda osnovnih škola izradio je SurveyLang na temelju popisa svih učenika koji uče ispitivani jezik. Uzorak je bio stratificiran prema šest regija i prema veličini mjesta. U hrvatskim školama najveći broj učenika uči engleski jezik kao prvi strani i njemački kao drugi strani jezik.

Prema istraživanju *Eurobarometra* o jezicima EU koje je provedeno 2005. godine, hrvatski su ispitanici naveli da kao strani jezik najviše govore engleski, njih 43%, zatim njemački 33%, te talijanski 12%. Podatci Državnog zavoda za statistiku o broju učenika koji uče strane jezike na kraju školske godine 2010./2011. navedeni su u tablici 1. Podatci se odnose na broj učenika koji uče pojedini jezik bez obzira na to je li prvi ili drugi strani jezik.

Tablica 1. Učenici osnovnih škola koji uče strane jezike po razredima, kraj školske godine 2010./2011. i početak 2011./2012.

	Učeničā ukupno	Učeniči po razredima								nastav- nikā
		I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	
Ukupno	472.589	39.356	40.549	41.777	68.933	68.450	69.937	71.857	71.730	4.960
ENG	330.414	35.100	34.932	36.223	41.464	42.892	45.050	46866	47887	3.260
%	69,9	89,2	86,1	86,7	60,2	62,7	64,4	65,2	66,8	65,7
NJEM	110.434	3.862	4.272	4.155	20.941	19.612	19.204	19.593	18.795	1.241
%	23,4	9,8	10,5	9,9	30,4	28,7	27,5	27,3	26,2	25,0
TAL	26.424	206	1.040	1.119	5.568	4.901	4845	4.448	4.297	345
%	5,6	0,5	2,6	2,7	8,1	7,2	6,9	6,2	6,0	7,0
FRAN	3.601	69	79	75	725	776	601	725	551	65
%	0,8	0,2	0,2	0,2	1,1	1,1	0,9	1,0	0,8	1,3
MAĐAR	568	52	82	75	70	90	75	65	59	14
Slovački	378	40	51	50	50	40	49	61	37	8
Ruski	337	0	59	37	51	50	46	49	45	4
ŠPANJ	170	0	0	0	27	54	28	35	26	4
Češki	156	21	21	32	24	17	14	10	17	12
Ostali	107	6	13	11	13	18	25	5	16	7

Izvor: Državni zavod za statistiku (Zagreb), Priopćenje broj 8.1.2. Osnovne škole (27.4.2012.), ISSN 1330-0350, točka 1.5. http://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2012/08-01-02_01_2012.htm

6. Provedba glavnog ispitivanja u školskoj godini 2010./11.

Glavno ispitivanje provedeno je tijekom školske godine 2010./2011. godine u razdoblju od 1. ožujka do 28. ožujka u 144 uzorkovane osnovne škole, od kojih je engleski jezik ispitan u 68 škola, a njemački u njih 69. S obzirom na sedam škola s oba ispitivana jezika, uspješno je provedeno 151 ispitivanje.

Prema hrvatskim zakonima za sudjelovanjem malodobne djece u istraživanjima potreban je pismeni pristanak roditelja, odnosno skrbnika. Roditelji, odnosno skrbnici su u 99,7% slučajeva dali dopuštenje, dok je 0,36% učenika bilo spriječeno sudjelovati iz opravdanih razloga. Samo 0,06% učenika odbilo je sudjelovanje u istraživanju. U uzorku glavnoga ispitivanja obuhvaćeno je ukupno 3.625 učenika s visokim odazivom od 92,2%, što govori u prilog da učenici osnovnih škola u Hrvatskoj još uvijek nisu prezašćeni testiranjima, te su motivirani za sudjelovanjem u istraživanjima.

Svim školama dana je mogućnost odabira klasičnog testiranja, pomoću papira i olovke ili računalnog testiranja. Ukupan broj učenika uzorkovanih za testiranje na klasičan način bio je 2.866, odnosno 79%, a ukupan broj učenika uzorkovanih za računalno testiranje bio je 759 što iznosi 21%. Gotovo se trećina škola prijavila za računalno testiranje, pa je glavni razlog ipak malom sudjelovanju nedovoljna tehnička opremljenost škola.

Upitnike za nastavnike i ravnatelje ukupno je ispunilo 76% učitelja i čak 82% ravnatelja, što je u odnosu na prosjek ostalih zemalja sudionica vrlo visoki odaziv.

Za vrijeme provedbe ispitivanja u *Centru* je organizirana služba za podršku za upite školskih koordinatora, administratora testa i školskih informatičara.

7. Prikaz rezultata

Nastava prvog stranog jezika u Hrvatskoj od 2003. godine započinje u prvom razredu te do četvrtog razreda ima tjedni fond od dva školska sata, dok su od petog razreda predviđena tri školska sata tjedno. To znači da sveukupna satnica prvog stranog jezika tijekom razine ISCED 1 i ISCED 2 iznosi 700 sati. Drugi strani jezik zasada ima status izbornoga predmeta. Njegovo učenje započinje u četvrtom ili petom razredu i nastavlja se do osmog razreda s dva školska sata tjedno, što ukupno iznosi maksimalno 350 sati. S obzirom na navedenu satnicu prema HNOS-u, PP-u i ZEROJ-u procijenjeno je da učenici po završetku razine ISCED 1 (1.- 4. razred) prvog stranog jezika mogu postići razinu A1, a nakon osme godine učenja, tj. po završetku razine ISCED 2, razinu A2 za prvi strani jezik.

Učenici drugog stranog jezika, koji učenje stranog jezika započinju u četvrtom razredu u načelu mogu postići tzv. razinu A1+, tj. više od pripremne razine. To znači da u vještinama čitanja, pisanja, slušanja i govorenja stječu razinu višu od razine A1, ali zbog ograničenog broja sati, osim u iznimnim slučajevima ne uspijevaju doseći razinu A2.

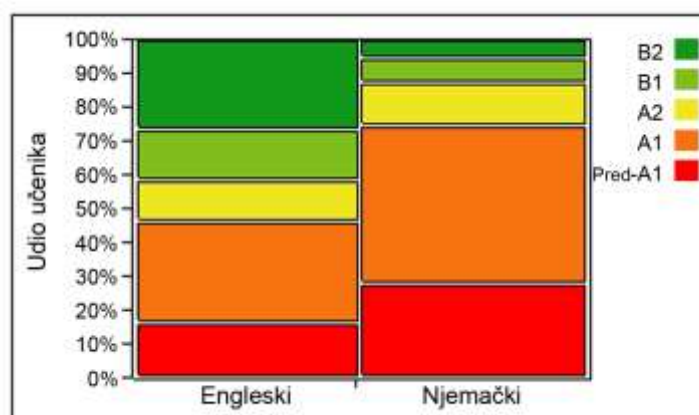
Pri određivanju jezične kompetencije svakog pojedinog učenika valja imati na umu da učenik ne mora nužno u svim jezičnim djelatnostima imati istu razinu kompetencije. Ovisno o individualnim interesima i sklonostima, okolini koja ga okružuje, uvjetima

nastave jezika i drugim čimbenicima učenik može imati razvijenije receptivne od produktivnih jezičnih djelatnosti. Tako će neki učenik primjerice razinu A1 u području produktivnih djelatnosti dosegnuti nakon četvrtog razreda ili će već prije kraja osmog razreda u području razumijevanja dosegnuti razinu A2.

7.1. Usporedba rezultata za engleski, prvi ispitivani jezik, i njemački kao drugi ispitivani jezik

Prilikom provedbe istraživanja ESLC u ispitivanju kompetencija engleskog jezika sudjelovalo je 49,6% učenika, dok je za drugi ispitivani jezik, njemački, sudjelovalo 50,4 % učenika.

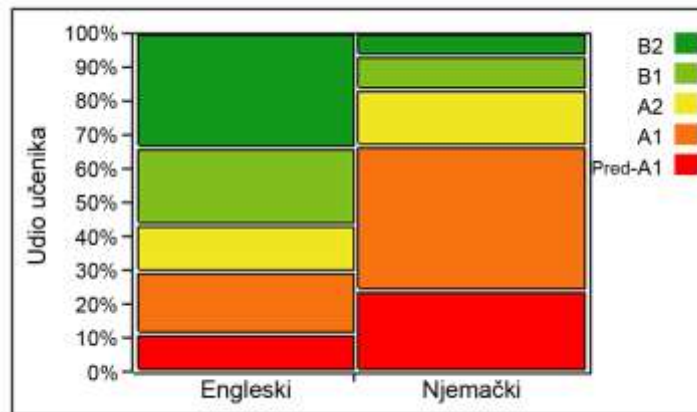
Tablica 2. Usporedni rezultati vještine čitanja za prvi i drugi ispitivani jezik



Iz tablice 2 može se očitati da su učenici kod kojih je ispitivan prvi jezik općenito postigli bolje rezultate u vještini čitanja, što je u skladu s očekivanjima. Razinu A2 i više, za koju se smatra da bi se trebala postići nakon osam godina učenja stranog jezika, postiglo je 54% učenika.

Postignuća za drugi ispitivani jezik pokazuju da je 72% učenika postiglo razinu A1 i više u području čitanja, te da se samo 28% učenika nalazi ispod očekivane minimalne razine znanja.

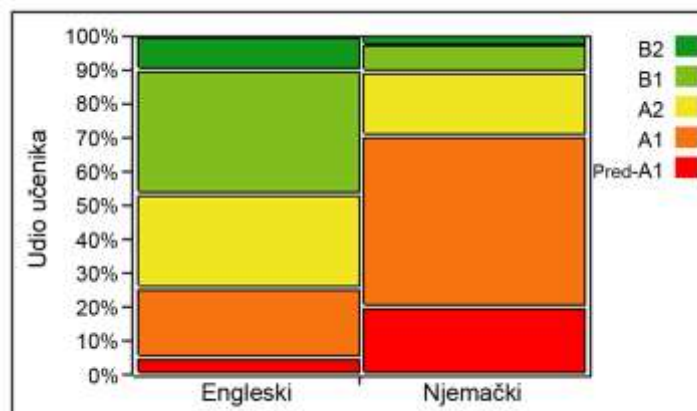
Tablica 3. Usporedni rezultati vještine slušanja za prvi i drugi ispitivani jezik



Kod usporedbe postignuća u području slušanja rezultati za prvi ispitivani jezik pokazuju da je 71% učenika postigao razinu A2 i višu, odnosno razinu A2 postiglo je 14% učenika, razinu B1 njih 22%, a 34% učenika nalazi se na razini B2. Ukupno 30% učenika nije dostiglo minimalnu razinu i njih 12% se nalazi na razini pred-A1, a 18% na razini A1.

Rezultati slušanja za drugi ispitivani jezik pokazuju da je 76% učenika postiglo razinu A1 i više, dok se 24% učenika nalazi na razini pred-A1.

Tablica 4. Usporedni rezultati vještine pisanja za prvi i drugi ispitivani jezik



Kako se pisanjem ispituju viši kognitivni procesi i aktivno znanje jezika, može se očekivati niža postignuća u odnosu na prethodne vještine slušanja i čitanja. Kod postignuća pisanja prvog ispitivanog jezika 75% učenika postiglo je razinu A2 i višu, odnosno njih 28% nalazi se na razini A2, 37% na razini B1 i 10% na razini B2. Razinu A1 postiglo je 25% učenika, od kojih se 5% nalazi na razini pred-A1. Rezultati pisanja drugog ispitivanog jezika pokazuju da samo 13% učenika nije postiglo A1 i višu razinu. Razinu A1 postiglo je 35% učenika, 24% njih nalazi se na A2, dok se 28% učenika nalazi na B1 i višoj razini.

Tablica 5. Postotak hrvatskih učenika koji dostižu pojedinu razinu ZEROJ-a iz prvog i drugog ispitivanog jezika u odnosu na prosjek administrativnih jedinica (EU prosjek)

Razina	RH/EU	Prvi ispitivani jezik			Drugi ispitivani jezik		
		Čitanje	Slušanje	Pisanje	Čitanje	Slušanje	Pisanje
B2	RH	26	34	10	5	6	2
	EU	28	32	14	16	15	6
B1	RH	15	22	37	7	10	8
	EU	14	16	29	12	14	17
A2	RH	13	14	28	13	17	19
	EU	12	13	24	14	16	22
A1	RH	30	18	20	47	43	50
	EU	32	23	24	40	35	35
Pred-A1	RH	16	12	5	28	24	20
	EU	14	16	9	18	20	20

Uspoređujući rezultate učenika RH u odnosu na prosjek europskih administrativnih jedinica iz tablice 5 može se iščitati da se najveća odstupanja uočavaju u drugom ispitivanom jeziku, osobito kod razine A1, B1 i B2. Postignuća učenika RH za drugi ispitivani jezik u prosjeku su niža od prosjeka postignuća učenika iz administrativnih jedinica. Najveća odstupanja mogu se uočiti kod vještine pisanja na razini A1, gdje se nalazi 50% hrvatskih učenika, te sveukupno u ispitivanim vještinama na razinama B1 i B2.

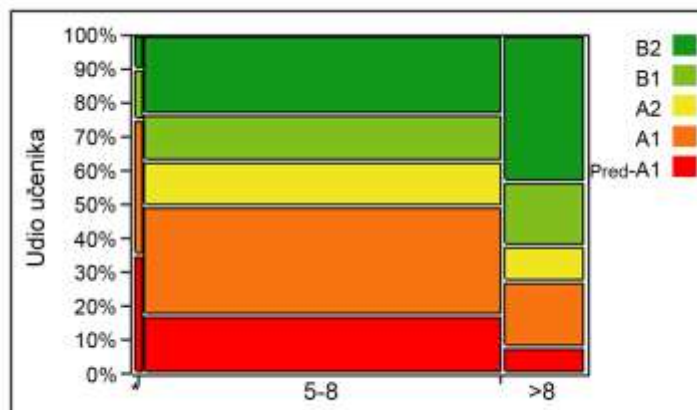
Kod prvoga ispitivanog jezika rezultati su vrlo ujednačeni s onima iz administrativnih jedinica. Rezultati prosjeka europskih administrativnih jedinica za vještinu pisanja općenito su nešto niži od prosjeka za vještine čitanja i slušanja. Kod razine B1 može se uočiti prilična razlika u prosjeku postignuća hrvatskih učenika čiji rezultati pokazuju veću uspješnost u pisanju na navedenoj razini, 37% učenika RH u odnosu na 29% učenika u Europi.

7.2. Odnos broja godina učenja stranog jezika i postignuta razina prema ZEROJ-u

7.2.1 Rezultati prvog ispitivanog jezika

Prema rezultatima prikazanim u mozaik dijagramu razvidno je da broj godina učenja prvog stranog jezika utječe na postignuće. Većina učenika koja je sudjelovala u ispitivanju, njih 80% učilo je engleski jezik između pet i osam godina, dok je približno 18% učenika učilo prvi ispitivani jezik i prije pohađanja osnovne škole, tj. u vrtiću, odnosno više od osam godina.

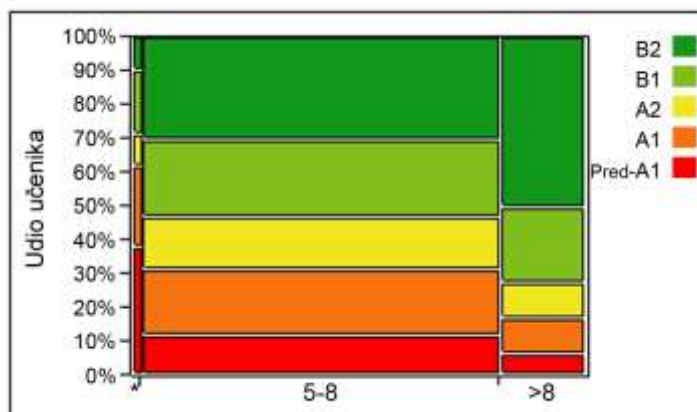
Tablica 6. Rezultati vještina čitanja za prvi ispitivani jezik u odnosu na godine učenja



* od 1 do 4 godine učenja

Iz dijagrama se može očitati da upravo tih 18% učenika pokazuje moguće bolje rezultate čitanja (tablica 6). Ukupno je 43% učenika postiglo razinu B2. Razinu B1 postiglo je 19% učenika, razinu A2 11%, dok 28% učenika nije uspjelo postići razinu A2. Kod većine učenika koji su prvi ispitivani jezik učili između pet i osam godina, njih 80%, rezultati pokazuju da 50% učenika nije postiglo razinu A2. Razinu A1 nije uspjelo postići 17% učenika, dok se njih 32% nalazi na razini A1. Odnosno 50% učenika postiglo je A2 i više razine kako slijedi; A2 njih 13%, B1 14% učenika i B2 23% učenika.

Tablica 7. Rezultati vještina slušanja za prvi ispitivani jezik u odnosu na godine učenja

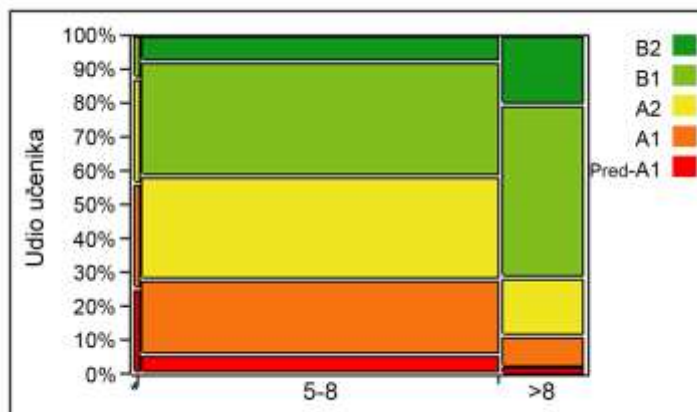


* od 1 do 4 godine učenja

U tablici 7, u kojoj su prikazani rezultati vještine slušanja u odnosu na broj godina učenja, može se iščitati rezultate koji su slični prethodnima, a to je da su učenici koji su započeli učiti strani jezik u najranijoj dobi moguće uspješniji u čitanju. Njih ukupno 51% postiglo je razinu B2. Razinu B1 postiglo je 22% učenika, razinu A2 njih 11%, dok 17% učenika nije uspjelo postići razinu A2. Kod većine učenika koji su prvi ispitivani jezik učili između pet i osam godina, njih 80%, rezultati pokazuju da njih 31% nije postiglo razinu A2. 19% učenika postiglo je razinu A1, dok se njih 16% nalazi na razini A2. Ukupno je 69% učenika postiglo A2 i više razine kako slijedi; A2 njih 15%, B1 njih 23% i B2 31% učenika. Kad se uspoređi postignuća učenika koji su i prije osnovne

škole učili engleski jezik s učenicima koji su učili samo u osnovnoj školi, najveću razliku može se primijetiti u kategoriji pred-A1, gdje je broj učenika koji su započeli s učenjem u ranoj dobi dvaput manji od učenika koji su učili prvi strani jezik samo u osnovnoj školi. Nadalje može se zamijetiti razliku u odnosu na postignuće na razini B2, gdje je otprilike 20% više učenika s iskustvom ranog učenja postiglo razinu B2.

Tablica 8. Rezultati vještina pisanja za prvi ispitivani jezik u odnosu na godine učenja



* od 1 do 4 godine učenja

Ispitivana vještina pisanja zahtjeva upotrebu viših kognitivnih razina gdje učenici pokazuju aktivno znanje stranog jezika. Očekivano su rezultati, ukupno, nešto niži od ispitivanih vještina čitanja i slušanja. Kao i u prethodnim analizama i ovdje se može vidjeti da su učenici iz kategorije ranog učenja stranog jezika uspješniji u pisanju na svim razinama. Kod kategorije učenika koja je učila strani jezik od prvog razreda osnovne škole, a u odnosu na prethodno opisane vještine, može se zamijetiti da je broj učenika koji se nalaze na pred-A1 razini manji, kao što je i manji broj učenika na B2, dok su gotovo ravnomjerno raspoređeni u preostale tri kategorije, razinu A1 postiglo je 23% učenika, razinu A2 31% i 34% učenika zna pisati na razini B1.

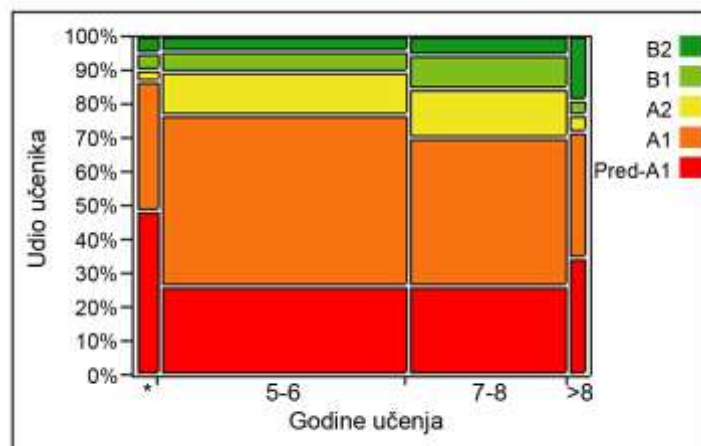
Ako se pogleda rezultate skupine >8 godina učenja, ukupno 88% učenika postiglo je razinu A2 i više. Tek ih 5% na razini pred-A1 i 20% na razini A1.

7.2.2 Rezultati drugog ispitivanog jezika

Rezultati drugog ispitivanog jezika, njemačkog, prikazani su na sličan način kao i rezultati za engleski, no kako se radi o drugom ispitivanom jeziku, za očekivati je drukčiju grupaciju učenika prema broju godina učenja. U tablici 9 prvi stupac označava učenike koji su njemački jezik učili između jedne i četiri godine i njih je ukupno 62, što izraženo u postotcima iznosi 5,5%. Drugi stupac prikazuje skupinu učenika koja je učila drugi ispitivani jezik od pet do šest godina. Takvih je učenika u ovom istraživanju bilo 55% i čine najveću kategoriju. U trećem stupcu prikazani su učenici koji su ispitivani jezik učili od sedam do osam godina i njih je bilo 35,6%. Četvrti i posljednji stupac prikazuje učenike koji su njemački učili više od osam godina i njih je 3,9%, odnosno 43 učenika. S obzirom na navedenu raspodjelu, raspravit će se rezultati samo druge i treće

kategorije učenika, odnosno onih koji su drugi ispitivani jezik učili između pet i šest godina i skupine koja je učila između sedam i osam godina.

Tablica 9. Rezultati vještina čitanja za drugi ispitivani jezik u odnosu na godine učenja



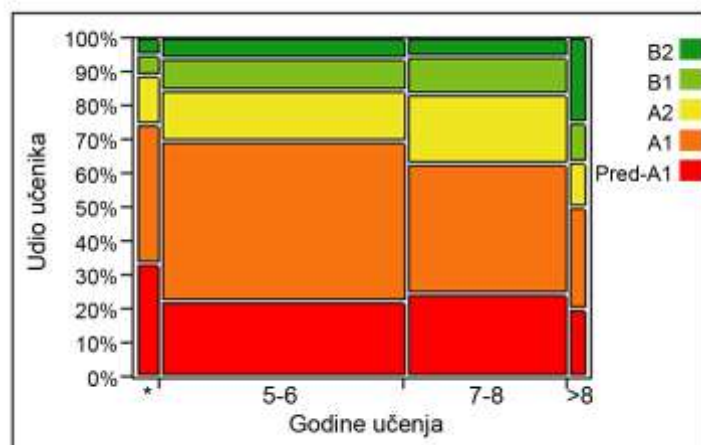
* 4-5 godina učenja

U vještini čitanja njemačkog jezika kojeg su učenici učili između pet i šest godina, njih 74% nalazi se na razini A1 i više, od toga je 50,6% učenika postiglo razinu A1. Postotak učenika koji nije postigao traženu razinu iznosi 26% i nalazi se u kategoriji pred-A1, dok je 13% učenika postiglo razinu A2. Mali postotak učenika pokazao je znanje čitanja njemačkog jezika na razinama B1 i B2, njih 6% i 4%.

U drugoj, nešto manjoj kategoriji učenika koji su njemački jezik učili između sedam i osam godina, njih 74% postiglo je razinu A1 i više. Na razini A1 nalazi se 44% učenika, na razini A2 njih 15%, razinu B1 postiglo je 10% učenika i razinu B2 njih 5%. Na pred-A1 razini nalazi se isti postotak učenika kao i u prethodnoj kategoriji, njih 26%.

Prema dobivenim rezultatima ne može se primijetiti moguća razlika u postignuću vještine čitanja između učenika koji su drugi ispitivani jezik učili pet do šest godina i onih koji su u prosjeku učili dvije godine više. Kada bi uzorak bio veći možda bi se moguće razlike jasnije definirale, a možda je uzrok ove sličnosti u postignuću u tome što je razlika u godinama učenja stranog jezika premala da bi se prikazanom statističkom metodom mogle uočiti značajnije razlike.

Tablica 10. Rezultati vještina slušanja za drugi ispitivani jezik u odnosu na godine učenja



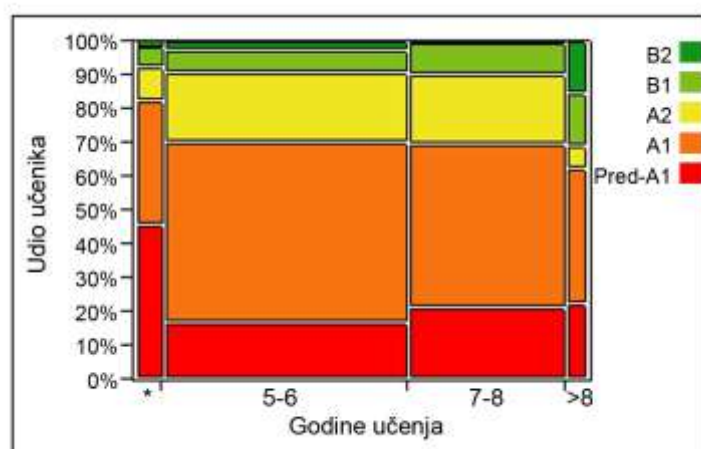
* 4-5 godina učenja

U tablici 10 prikazani su rezultati drugog ispitivanog jezika za vještinu slušanja. Rezultati slušanja njemačkog jezika u prvoj kategoriji učenika, njih 77% nalazi se na razini A1 i više, od toga je 47,4% učenika postiglo razinu A1. Postotak učenika koji nije postigao traženu razinu iznosi 22,6% i nalazi se u kategoriji pred-A1, dok je 14,6% učenika postiglo razinu A2. Mali postotak učenika pokazao je znanje čitanja njemačkog jezika na razinama B1 i B2, njih 9,8% i 5,6%.

U drugoj, nešto manjoj kategoriji učenika, njih 75% postiglo je razinu A ili više. Na razini A1 nalazi se 38% učenika, na razini A2 njih 20%, razinu B1 postiglo je 11% učenika i razinu B2 njih 5%. Na pred-A1 razini nalazi se 25% učenika.

Prema prikazanim rezultatima postignuća za drugi ispitivani jezik, vještina slušanja se gotovo ne razlikuje od postignuća u vještini čitanja. Možda su moguće razlike u drugoj kategoriji učenika na razini B2, no to je svakako potrebno detaljnije ispitati i provjeriti.

Tablica 11. Rezultati vještina pisanja za drugi ispitivani jezik u odnosu na godine učenja



* 4-5 godina učenja

U tablici 11 prikazani su rezultati drugog ispitivanog jezika za vještinu pisanja. U vještini pisanja njemačkog jezika u prvoj kategoriji učenika, njih 83% nalazi se na razini A1 i više, od toga su 53% učenika postigla razinu A1. Postotak učenika koji nije postigao traženu razinu iznosi 17% i nalazi se u kategoriji pred-A1, dok je 21% učenika postigao razinu A2. Mali postotak učenika pokazao je znanje pisanja njemačkog jezika na razinama B1 i B2, njih 7% i 2%.

U drugoj, nešto manjoj kategoriji učenika, njih gotovo 79% postiglo je razinu A ili višu. Na razini A1 nalazi se 48% učenika, na razini A2 njih 21%. Razinu B1 postiglo je 9% učenika i razinu B2 njih 0,5%. Na pred-A1 razini nalazi se 21% učenika.

Sveukupno, prema prikazanim rezultatima čini se da ne postoje značajnije razlike između prve i druge kategorije učenika u odnosu na postignuća iz vještine slušanja i čitanja na A1 i višim razinama. Moguće razlike možda bi se mogle pronaći u korist boljih postignuća, osobito u kategoriji učenja 5-6 godina za razinu A2, dok je uspješnost na razinama B1 i B2 za obje kategorije moguće manja.

8. Sažetak rezultata hrvatskih učenika u *Završnom izvješću prvog europskog istraživanja jezičnih kompetencija*

Učenici u Hrvatskoj smatraju da imaju dovoljno prilika za izlaganje prvom ispitivanim jeziku u životnom okruženju, što se vjerojatno može dovesti u vezu s činjenicom da je Hrvatska turistička zemlja.

Integrirano učenje sadržaja i jezika (CLIL) zastupljeno je u manje od 10% škola, a usto prosjek specijalističkog jezičnog profila učitelja je niži od prosječnih rezultata u ostalim administrativnim jedinicama. Osim što ispitivane škole nisu visoko jezično profilirane s obzirom na navedeno, također nedostaje veća ponuda stranih jezika po svakoj školi, kao i mogućnost da učenici uče više stranih jezika od predviđene norme. Dodatna i dopunska nastava organizirana je gotovo u 90% ispitivanih škola.

Upotreba informacijskih tehnologija pri izvođenju nastave stranih jezika u Hrvatskoj je vrlo malo zastupljena, u manje od 10% ispitivanih škola, dok je dostupnost softvera za procjenu ili poučavanje jezika iznosi manje od 0,3%.

Financiranje razmjena zastupljeno je u prilično malom postotku, pa se tako učenička međukulturalna razmjena (prema podacima ravnatelja) gotovo ni ne financira (prosjeci niži ili jednaki 0,3 za oba ispitivana jezika). Manje od 5% ravnatelja izjavilo je da je primilo gostujućeg učitelja iz inozemstva za oba ispitivana jezika. Prema podacima upitnika za ravnatelje, manje od 10% gostujućih učitelja primilo je pomoć od Europske unije.

Prema rezultatima obrađenim iz upitnika za učitelje, učitelji u Hrvatskoj primaju dovoljne financijske poticaje za osposobljavanje na radnom mjestu kojima mogu sudjelovati za vrijeme radnoga vremena, koje je obavezno (80%).

Većina učenika drugog ispitivanog jezika naznačuje da su ga izabrali kao izborni predmet. Rezultati pokazuju da je prosječna ponuda stranih jezika u hrvatskim školama niža od 2,5 strana i klasična jezika.

Prema rezultatima upitnika za učitelja na nastavi stranog jezika najveći se naglasak stavlja na govorenje, slušanje i čitanje, dok se najmanji naglasak stavlja na pisanje. Rezultati za hrvatsku ne potvrđuju u cijelosti navedeno, jer rezultati pisanja za oba ispitivana jezika su nešto viši od rezultata ostalih ispitivanih vještina.

9. Metodološki opis statističkih izračuna

Analiza podataka za ovo izvješće je napravljena pomoću JMP® softvera, verzija 8.0.1 prilagođene radu pod Windows operacijskom sustavu (Copyright© 2009 SAS Institute Inc., Cary, SAD). Mozaik dijagrami su rađeni s *'Fit Y by X'* platformom.

Mozaik dijagram je grafički prikaz koji omogućuje uvid u odnos dviju kategorijskih varijabli, odnosno on je grafička analogija kontingencijske tablice. Na desnoj strani mozaik dijagrama nalazi se legenda u kojoj je crvenom bojom označen stupanj Pred-A1, narančastom A1, žutom A2, svjetlozelenom B1 te tamnozelenom B2. Os mozaik dijagrama na lijevoj strani predstavlja udjel učenika kako bi se lakše očitavao postotak učenika po nekom stupnju jezične vještine/kompetencije, dok se na donjoj strani mozaik dijagrama nalaze podjele koje pokazuju udjel kategorija prikazanih na mozaik dijagramu.

10. Umjesto zaključka

U ovom sažetku prikazani su i opisani samo osnovni deskriptivni parametri dobiveni nakon provedbe istraživanja ESLC. Razlog zašto smo se odlučili na prikaz postignuća bez dodatnog dovođenja u vezu s pozadinskim varijablama je taj što smo bili usmjereni na glavni cilj cjelokupnog istraživanja, a to je utvrditi postignute razine znanja prvoga i drugog stranog jezika u završnoj godini razine ISCED 2, što je u Hrvatskoj završni razred osnovne škole, tj. osmi razred. S obzirom da je riječ o deskriptivnoj statistici ne postoje jasni pokazatelji statistički značajnih razlika. Također, uzorak je prilično mali, tako da neke kategorije zbog malog broja učenika nije imalo smisla uspoređivati.

11. Popis literature

- Državni zavod za statistiku (2012.), *Priopćenje* broj 8.1.2. Osnovne škole (Zagreb, 27.4.2012.), ISSN 1330-0350, http://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2012/08-01-02_01_2012.htm
- Hrvatski sabor (2008.): *Državni pedagoški standard osnovnoškolskog sustava odgoja i obrazovanja*. <http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/339618.html>
- Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa (2011.): *Nacionalni okvirni kurikulum za predškolski odgoj i obrazovanje te opće obvezno i srednjoškolsko obrazovanje*, Zagreb. <http://public.mzos.hr/Default.aspx?sec=2685>
- Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa (2006.): *Nastavni plan i program za osnovnu školu*, Zagreb. <http://public.mzos.hr/Default.aspx?sec=2197>
- SurveyLang (2012.): *First European Survey on Language Competences: Technical Report (Prvo europsko istraživanje jezičnih sposobnosti: Tehničko izvješće)*, Bruxelles: Europska komisija. http://dokumenti.ncvvo.hr/ESLC/Technical_Report_050412.pdf
- SurveyLang (2012.): *Prvo europsko istraživanje jezičnih sposobnosti: Završno izvješće*. Zagreb : Nacionalni centar za vanjsko vrednovanje obrazovanja. http://dokumenti.ncvvo.hr/ESLC/Prvo_istrazivanje_jezicnih.pdf